

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci Markéty Janošíkové „Gender na pískovišti“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2016, 55 s. včetně příloh

Markéta Janošíková se ve své bakalářské práci rozhodla zabývat problematikou mezigenerační reprodukce genderu. Za cíl si tak vytkla „zjistit, jakým způsobem dochází k reprodukci genderových stereotypů mezi dětmi a jakým způsobem je komunikace doprovodu s dětmi na genderových stereotypch založena.“ (s. 28). Tuto problematiku se rozhodla řešit na základě etnografického výzkumu realizovaného v prostředí sídliště v Českých Budějovicích, resp. jak napovídá název práce, na jeho dvou dětských pískovištích.

Teoretické ukotvení práce autorka rozdělila do tří kapitol. V první, nazvané Pohlaví sociální vs. pohlaví biologické (s. 3-15), vymezuje koncept genderu a ukazuje jeho vztah k pohlaví a následně ustanovuje pojmy maskulinita a femininita společně s genderovými stereotypy. V druhé kapitole (s. 16-22) představuje přehled hlavních teorií genderové socializace. Ve třetí s názvem Gender v raném dětství (s. 23-27) naznačuje, jak je gender konstruován působením pečovatелů (rodičů), vrstevníků a hraček.

Představení teorií je systematické a psané čtivým, ale zároveň akademickým jazykem. Autorka teoretickou část pojala poměrně široce, v podstatě jako úvod do problematiky. Některé pasáže tak jsou rozsáhlejší, než by pro samotné řešení vymezeného problému bylo třeba. To se týká např. argumentace vztahu genderu k pohlaví, resp. toho, že je gender na pohlaví do značné míry nezávislý (s. 4-7), a zejména přehledu teorií genderové socializace. Ty jsou sice představeny systematicky, v záplavě informací se však autorka zapomněla k některé z nich explicitně přihlásit. Čtenář se tak může pouze domýšlet, že se autorka implicitně hlásí patrně k teorii Sandry Bem (s. 20-21).

Na druhou stranu je třeba ocenit, že autorka pracuje s rozsáhlým seznamem sekundární i primární literatury, byť pouze české, případně slovenské provenience. Ačkoliv užití cizojazyčné literatury není podmínkou a v českém jazyce nalezneme relativně velké množství literatury věnované genderové problematice, možná by autorka alespoň v případě teorií, které jsou pro její výzkum stěžejní, mohla pracovat s primárními zdroji.

Po stránce metodologické práce nevykazuje zásadnější nedostatky. Naopak je třeba ocenit, že autorka k řešení problému zvolila etnografický přístup, slovy klasika cestu sice delší, ale o to náročnější, namísto pohodlnější alternativy polostrukturovaných interview. Přitom se jí podařilo zvolený postup nejen aplikovat, ale i adekvátně popsat všechny jeho náležitosti (konstrukci vzorku, vstup do terénu, situovanost výzkumníka, analytické postupy i etické otázky).

Popis metodologie je nejen transparentní, ale také explicitně reflexivní. V tomto ohledu je třeba ocenit, že se autorka chovala eticky citlivě, pěkně reflektuje svůj vlastní vývoj coby výzkumníka (skrže změnu povahy terénních poznámek) či že reflektuje proměnu jednání některých informátorů poté, co se dozvěděli o konkrétním cíli výzkumu.

Z hlediska metodologie mám k práci jedinou připomínku a tou je formulace dvou výzkumných otázek („Objevují se v chování a smýšlení dětí známky genderových stereotypů?“ a „Reprodukují doprovody dětí na pískovišti genderově stereotypní chování?“; s. 28-29), které se ptají po přítomnosti určitého jevu (ZDA) namísto toho, aby pátraly po jeho podobě (JAK). Vzhledem k tomu, že autorka tyto otázky dále rozvádí, by to nebyl zásadní problém, kdyby dále v textu neuvažovala pro etnografický výzkum v problematických kauzálních vztazích mezi dvěma proměnnými, což je uvažování typické pro výzkum kvantitativní. To je explicitně patrné v úvodu k otázce reflektování genderu a genderových stereotypů, kde autorka uvádí, že jejím záměrem bylo zjistit „zda se doprovody, které se přiklání k první odpovědi [gender jako vrozená

charakteristika], chovají rozdílně od doprovodů příklánějících se k odpovědi druhé [gender jako konstrukce].“ (s. 46-47)

Jádro práce tvoří dvě kapitoly, v nichž autorka představuje výsledky svého výzkumu: „Genderové projevy dětí na pískovišti“ (s. 37-42) a „Gender a doprovody dětí na pískovišti“ (s. 48). Obě jsou přitom koncipovány na základě relevantních teorií – typologie sociálních her Sussanny Millarová a teorie vývoje genderových rolí Ruth Hartleyové. Právě explicitní propojenost teorie a empirie považuji za nesporný klad předkládané práce. Autorka tak argumentuje v rámci prezentovaných teorií, přičemž svá tvrzení dokládá výňatky z terénních poznámek. Je si přitom vědoma limitů předkládaných interpretací, ať už na úrovni vzorku nebo (a to je podstatnější) na úrovni intervenujících faktorů (zejména věku).

Svá zjištění přehledně shrnuje v závěru (s. 49-52), kde explicitně odpovídá na položené výzkumné otázky. Jedinou výjimku tvoří otázka „Reprodukují doprovody dětí na pískovišti genderově stereotypní chování?“, na níž autorka odpovídá pouze implicitně. Na samotný konec se také zamýšlí nad souvislostmi svých zjištění a naznačuje další otázky, které výzkum evokuje, zejména v souvislosti s dichotomií soukromého a veřejného prostoru (s. 52). I to by bylo možné chápat jako pozitivum, kdyby na tyto otázky zároveň nedávala odpovědi, které však nejsou dostatečně podložena daty ani teoriemi. Nicméně nejedná se o problém, který by zásadně snižoval kvalitu předkládané práce, ačkoliv jí samozřejmě neprospívá.

Po stránce formální práci není příliš co vytknout, až na několik překlepů je zpracována svědomitě, včetně všech formálních náležitostí.

Celkově lze říci, že nedostatky předkládané práce jsou vyváženy jejími přednostmi. Práce je příkladem solidně zvládnutého etnografického výzkumu a jako taková splňuje požadavky kladené na absolventskou práci. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V Praze 18.9.2016

Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.